

Phát biểu bài toán I

Bài toán: Với $a(x, t), b(x, t), c(x, t), f(x, t) \in L^2(\Omega)$ ta xét bài toán sau:

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial t}(x, t) = & \nabla \cdot (a(x, t) \nabla u(x, t)) + \nabla (b(x, t) u(x, t)) \\ & + c(x, t) u(x, t) + f(x, t), \quad \forall (x, t) \in [0, 1] \times [0, T] \end{aligned}$$

với điều kiện biên là

$$u(0, t) = g_0(t), \quad u(1, t) = g_1(t), \quad \forall t \in [0, 1] \quad (1)$$

và điều kiện đầu là

$$u(x, 0) = u_0(x), \quad \forall x \in [0, 1] \quad (2)$$

thành N_t khoảng với độ đo mỗi khoảng là $k = \frac{T}{N_t}$.

$$x_j = ih, \quad \text{v\grave{a}} \quad t_n = nk \quad (3)$$

Ta sẽ tính toán tổng quát bằng phương pháp θ tổng quát.

100

1. *Journal of Management Studies*, 1997, 34, 1, 1-14.

Figure 1

$$U^n \quad U^n \quad U^{n+1} \quad U^{n+1}$$

a và b hằng số, $c = 0$!

Thay vào ta có:

$$\begin{aligned} \frac{U_i^{n+1} - U_i^n}{k} = & a \left((1 - \theta) \frac{U_{i-1}^n - 2U_i^n + U_{i+1}^n}{h^2} + \theta \frac{U_{i-1}^{n+1} - 2U_i^{n+1} + U_{i+1}^{n+1}}{h^2} \right) \\ & + b \left((1 - \theta) \frac{U_{i+1}^n - U_{i-1}^n}{2h} + \theta \frac{U_{i+1}^{n+1} - U_{i-1}^{n+1}}{2h} \right) + F_i^n \end{aligned}$$

Rút gọn lại ta có:

$$\begin{aligned} U_i^{n+1} - U_i^n = & \frac{ak}{h^2} (1 - \theta) (U_{i-1}^n - 2U_i^n + U_{i+1}^n) \\ & + \frac{ak}{h^2} \theta (U_{i-1}^{n+1} - 2U_i^{n+1} + U_{i+1}^{n+1}) \\ & + \frac{bk}{2h} (1 - \theta) (U_{i+1}^n - U_{i-1}^n) + \frac{bk}{2h} \theta (U_{i+1}^{n+1} - U_{i-1}^{n+1}) + kF_i^n \end{aligned}$$

$$r_3 = \frac{ak}{h^2} + \frac{bk}{2h} \quad (10)$$

a và b hằng số, $c = 0$!

$$A = \begin{bmatrix} r_2 & r_3 & 0 & 0 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ r_1 & r_2 & r_3 & 0 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & r_1 & r_2 & r_3 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \cdots & r_1 & r_2 & r_3 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & r_1 & r_2 \end{bmatrix} \quad (11)$$

Khi đó bài toán thành:

$$(I - \theta A)U^{n+1} = (I + (1 - \theta)A)U^n + F^n \quad (12)$$

a và b hằng số, $c = 0$!

với

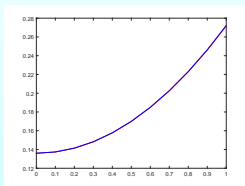
$$F = \begin{pmatrix} kf(x_1, t_n) + \theta r_1 g_0(t_{n+1}) + (1 - \theta)r_1 g_0(t_n) \\ kf(x_2, t_n) \\ \vdots \\ kf(x_{N_x-2}, t_n) \\ kf(x_{N_x-1}, t_n) + \theta r_3 g_1(t_{n+1}) + (1 - \theta)r_3 g_1(t_n) \end{pmatrix} \quad (13)$$

Ta sẽ giải bài toán trên với các θ bằng 2 ví dụ sau:

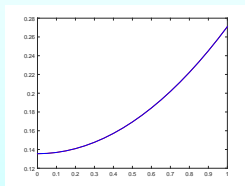
$$a' = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2} \quad \text{and} \quad a'' = \frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \right) = \frac{1}{2}$$

Ví dụ 1 Backward I

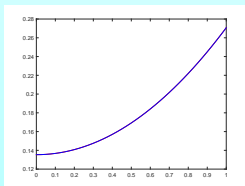
Trường hợp $a = 10$, $b = 1$:

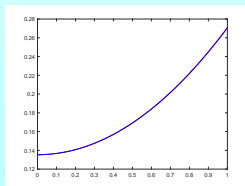
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

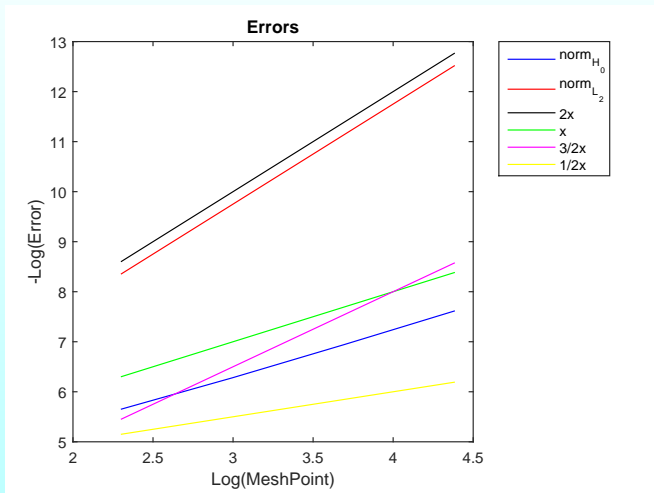

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

Ví dụ 1 Backward I

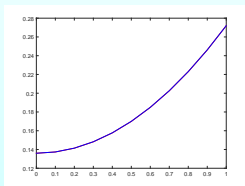
Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với $a/b = 10$ của Backward Method

Lần lập	Chuẩn H_0^2	Chuẩn L^2
0.1	0.025901902876700	0.234629803562319 e-03
0.05	0.013854927087606	0.058710601324066 e-03
0.025	0.007169666660734	0.014681187865123 e-03
0.0125	0.003645778744241	0.003670521585877 e-03

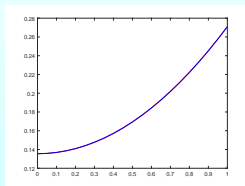
Bảng: Bảng sai số cho các chuẩn H_0^2 và chuẩn L^2 , ví dụ 1 với $a/b = 10$

Ví dụ 1 Backward I

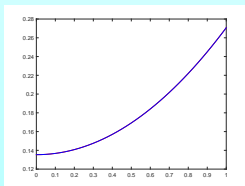
Trường hợp $a = 100$, $b = 1$:

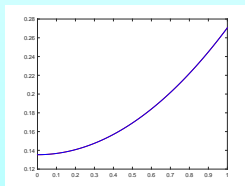
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

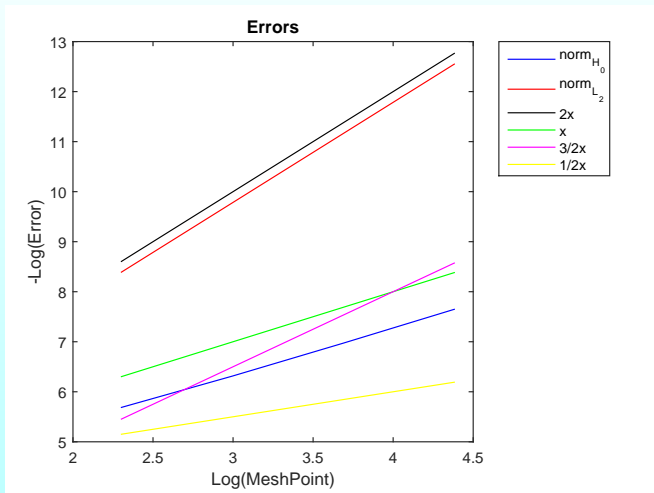

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

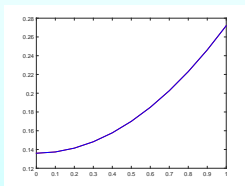
Ví dụ 1 Backward I

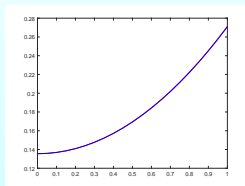
Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với $a/b = 100$ của Backward Method

Ví dụ 1 Crank - Nicolson I

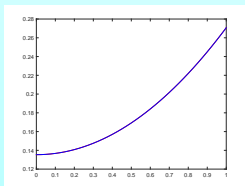
Trường hợp $a = 1$, $b = 10$:

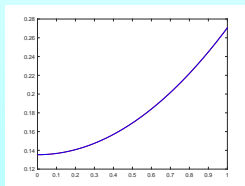
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

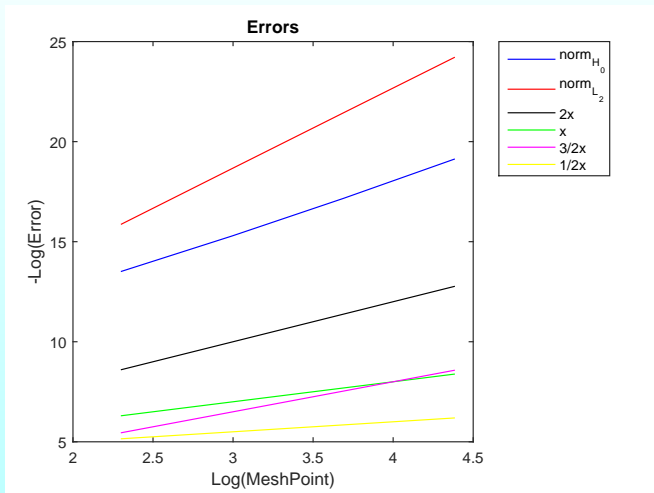

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

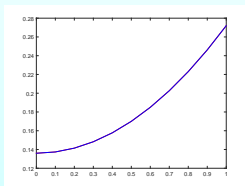
Ví dụ 1 Crank - Nicolson I

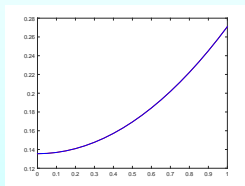
Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với $a/b = 0.1$ của Crank - Nicolson Method

Ví dụ 1 Crank - Nicolson I

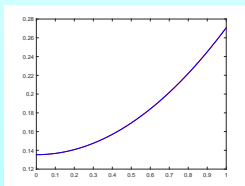
Trường hợp $a = 5$, $b = 10$:

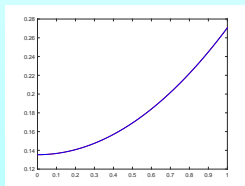
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

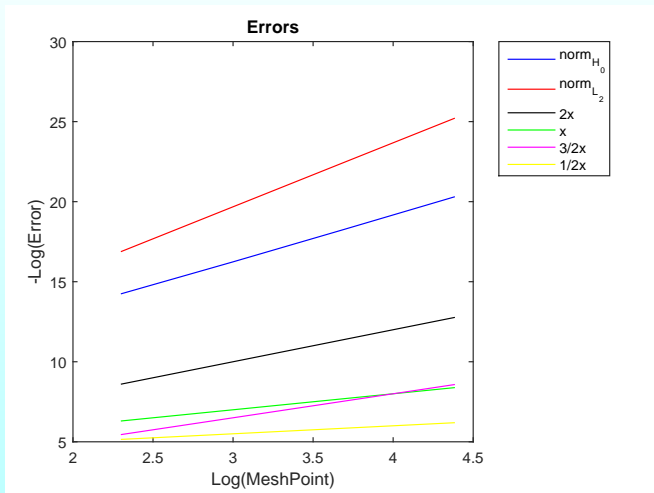

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

Ví dụ 1 Crank - Nicolson I

Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với $a/b = 0.5$ của Crank - Nicolson Method

Ví dụ 2 I

Ví dụ 2: Xét bài toán:

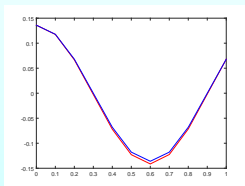
$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t}(x, t) = \nabla \cdot (a \nabla u(x, t)) + \nabla (bu(x, t)) + f(x, t) \\ u(0, t) = e^{-2t}, \quad u(1, t) = -e^{-2t}, \quad \forall t \in [0, 1] \\ u(x, 0) = \cos\left(\frac{5\pi x}{3}\right), \quad \forall x \in [0, 1] \end{cases} \quad (17)$$

với

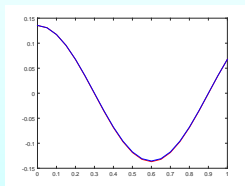
$$\begin{aligned} f(x, t) = & \frac{25\pi^2 a \cdot e^{-2t} \cos\left(\frac{5\pi x}{3}\right)}{9} - 2e^{-2t} \cos\left(\frac{5\pi x}{3}\right) \\ & + \frac{5\pi b \cdot e^{-2t} \sin\left(\frac{5\pi x}{3}\right)}{3} \end{aligned}$$

Ví dụ 2 Crank - Nicolson I

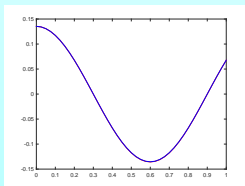
Trường hợp $a = 100$, $b = 1$:

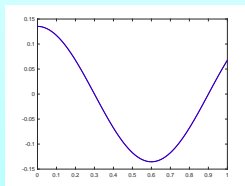
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

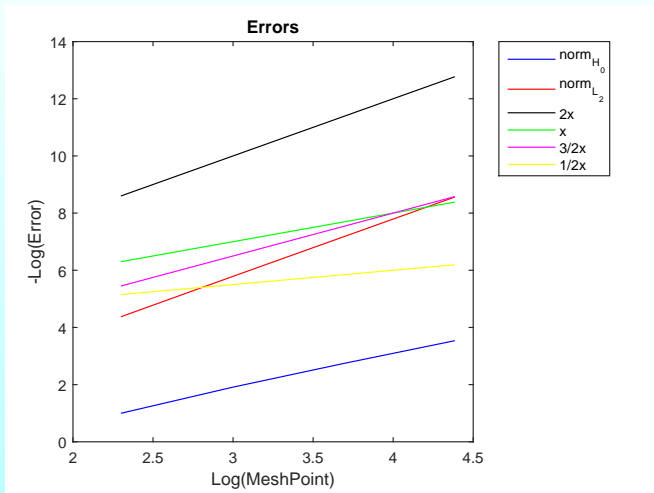

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

Ví dụ 2 Crank - Nicolson I

Hình: Bậc sai số của Ví dụ 2 với $a/b = 100$ của Crank - Nicolson Method

[illegible]

GRAPHIC PRESENTATION:

Bài toán số 4 tổng quát I

Bài toán được viết lại như sau:

$$\begin{aligned} \frac{\partial u}{\partial t}(x, t) = \nabla \cdot (a(x, t) \nabla u(x, t)) + \nabla (b(x, t) u(x, t)) \\ + c(x, t) u(x, t) + f(x, t) \end{aligned}$$

Hay đơn giản hơn:

$$\frac{\partial u}{\partial t}(x, t) = (a(x, t) u'(x, t))' + (b(x, t) u(x, t))' + c(x, t) u(x, t) + f(x, t)$$

Phân tích các đạo hàm bằng các dùng đạo hàm tích như sau:

Bài toán số 4 tổng quát I

$$\begin{aligned}\frac{\partial u}{\partial t}(x, t) &= a(x, t)u''(x, t) + a'(x, t)u'(x, t) + b(x, t)u'(x, t) \\ &\quad + b'(x, t)u(x, t) + c(x, t)u(x, t) + f(x, t) \\ &= a(x, t)u''(x, t) + (a'(x, t) + b(x, t))u'(x, t) \\ &\quad + (b'(x, t) + c(x, t))u(x, t) + f(x, t)\end{aligned}$$

Bài toán số 4 tổng quát ta có:

$$\frac{\partial u}{\partial t}(x_i, t_n) = \frac{U_i^{n+1} - U_i^n}{k} + O(k) \quad (19)$$

$$u''(x_i, t_n) = (1-\theta) \frac{U_{i-1}^n - 2U_i^n + U_{i+1}^n}{h^2} + \theta \frac{U_{i-1}^{n+1} - 2U_i^{n+1} + U_{i+1}^{n+1}}{h^2} + O(h^2) \quad (20)$$

Phát biểu bài toán I

$$u'(x_i, t_n) = (1 - \theta) \frac{U_{i+1}^n - U_{i-1}^n}{2h} + \theta \frac{U_{i+1}^{n+1} - U_{i-1}^{n+1}}{2h} + O(h^2) \quad (21)$$

Thay vào (x_i, t_n) vào và các xấp xỉ đạo hàm ta được:

$$\begin{aligned} \frac{U_i^{n+1} - U_i^n}{k} = & a(x_i, t_n) \left((1 - \theta) \frac{U_{i-1}^n - 2U_i^n + U_{i+1}^n}{h^2} \right. \\ & \left. + \theta \frac{U_{i-1}^{n+1} - 2U_i^{n+1} + U_{i+1}^{n+1}}{h^2} \right) \\ & + (a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n)) \left((1 - \theta) \frac{U_{i+1}^n - U_{i-1}^n}{2h} + \theta \frac{U_{i+1}^{n+1} - U_{i-1}^{n+1}}{2h} \right) \\ & + (b'(x_i, t_n) + c(x_i, t_n)) u(x_i, t_n) + f(x_i, t_n) \end{aligned}$$

Phát biểu bài toán I

Biến đổi và thu gọn ta có:

$$\begin{aligned}
 U_i^{n+1} - U_i^n &= \frac{ka(x_i, t_n)}{h^2} (1 - \theta) (U_{i-1}^n - 2U_i^n + U_{i+1}^n) \\
 &+ \frac{ka(x_i, t_n)}{h^2} \theta (U_{i-1}^{n+1} - 2U_i^{n+1} + U_{i+1}^{n+1}) \\
 &+ \frac{k(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} (1 - \theta) (U_{i+1}^n - U_{i-1}^n) \\
 &+ \frac{k(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \theta (U_{i+1}^{n+1} - U_{i-1}^{n+1}) \\
 &+ k(b'(x_i, t_n) + c(x_i, t_n))U_i^n + kF_i^n
 \end{aligned}$$

Phát biểu bài toán I

Thu gọn theo các phần ta có:

$$\begin{aligned}
 & U_{i-1}^{n+1} \left(-\frac{k\theta a(x_i, t_n)}{h^2} + \frac{k\theta(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \right) \\
 & + U_i^{n+1} \left(1 + 2\frac{k(1-\theta)a(x_i, t_n)}{h^2} \right) \\
 & + U_{i+1}^{n+1} \left(-\frac{k\theta a(x_i, t_n)}{h^2} - \frac{k\theta(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \right) \\
 & = U_{i-1}^n \left(\frac{k(1-\theta)a(x, t)}{h^2} - \frac{k(1-\theta)(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \right) \\
 & + U_i^n \left(1 - 2\frac{k(1-\theta)a(x, t)}{h^2} + k(b'(x_i, t_n) + c(x_i, t_n)) \right) \\
 & + U_{i+1}^n \left(\frac{k(1-\theta)a(x, t)}{h^2} + \frac{k(1-\theta)(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \right) + kF_i^n
 \end{aligned}$$

Phát biểu bài toán I

Đặt

$$r_1 = \frac{ka(x, t)}{h^2} - \frac{k(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \quad (22)$$

$$r_2 = -2\frac{ka(x, t)}{h^2} \quad (23)$$

$$r_3 = \frac{ka(x, t)}{h^2} + \frac{k(a'(x_i, t_n) + b(x_i, t_n))}{2h} \quad (24)$$

$$r = k(b'(x_i, t_n) + c(x_i, t_n)) \quad (25)$$

Phát biểu bài toán I

Khi đó đặt

$$A = \begin{bmatrix} -r_2 & r_3 & 0 & 0 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ r_1 & -r_2 & r_3 & 0 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ 0 & r_1 & -r_2 & r_3 & \cdots & 0 & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \cdots & r_1 & -r_2 & r_3 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & r_1 & -r_2 \end{bmatrix} \quad (26)$$

Khi đó bài toán thành:

$$(I - \theta A)U^{n+1} = ((1 + r)I + (1 - \theta)A)U^n + kF^n \quad (27)$$

Ví dụ 1 bài toán 3 I

Ví dụ 1: Xét bài toán:

$$\begin{cases} \frac{\partial u}{\partial t}(x, t) = \nabla \cdot (a \nabla u(x, t)) + \nabla (bu(x, t)) + f(x, t) \\ u(0, t) = e^{-2t}, \quad u(1, t) = 2e^{-2t}, \quad \forall t \in [0, 1] \\ u(x, 0) = x^2 + 1, \quad \forall x \in [0, 1] \end{cases} \quad (28)$$

với

$$\begin{aligned} f(x, t) = & -2e^{-2t} (x^2 + 1) - 2.a(x, t)e^{-2t} - 2x.e^{-2t} (b(x, t) + a'(x, t)) \\ & - e^{-2t} (c(x, t) + b'(x, t)) (x^2 + 1) \end{aligned}$$

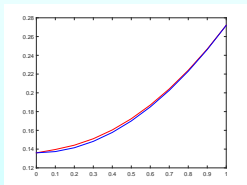
với nghiệm chính xác là

$$u(x, t) = (x^2 + 1)e^{-2t} \quad (29)$$

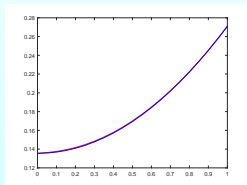
và các giá trị a , b được thay đổi qua các trường hợp sau:

Phương pháp Forward I

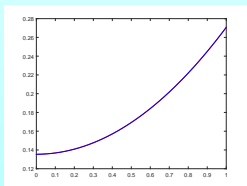
Trường hợp $a(x, t) = xt$, $b(x, t) = x^2t$ và $c = 2x^3 + t^2$:

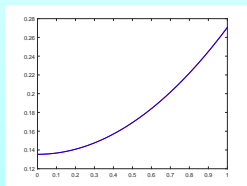
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

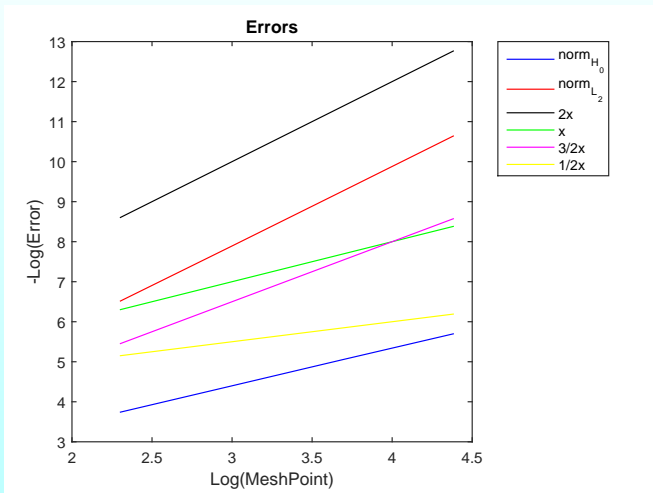

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

Phương pháp Forward I

Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với $a/b = 10$ của Backward Method

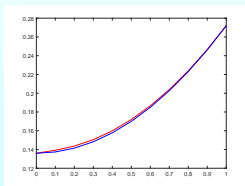
10. *Journal of the American Medical Association*, 2000; 283: 2689-2696.

Lần lập	Chuẩn H_0^2	Chuẩn L^2
0.1	0.204352763033746	0.001746359117828
0.05	0.105730810773186	0.000444335072537
0.025	0.054813504413604	0.000112206171933
0.0125	0.028696360928270	0.000028234507336

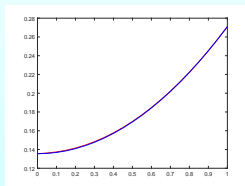
Bảng: Bảng sai số cho các chuẩn H_0^2 và chuẩn L^2 , ví dụ 1 Forward Method

Phương pháp Crank - Nicolson I

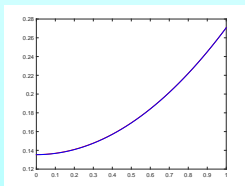
Phương pháp Crank - Nicolson

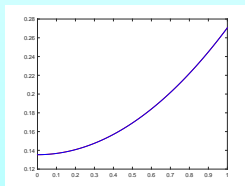
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

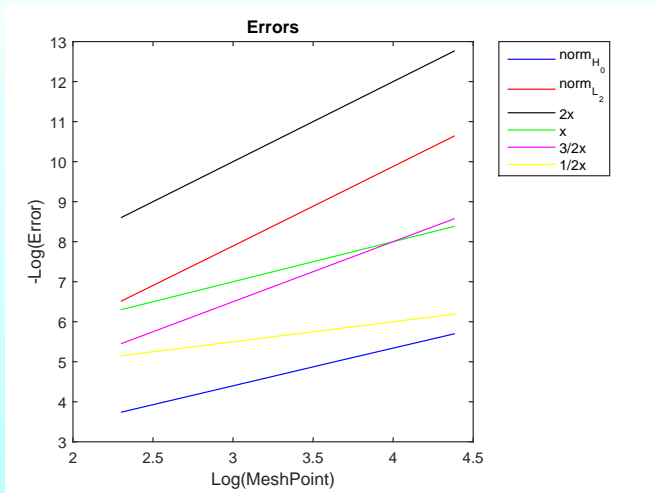

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

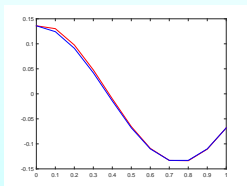
Phương pháp Crank - Nicolson I

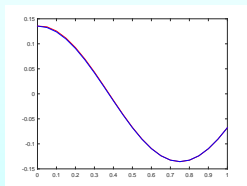
Hình: Bậc sai số của Ví dụ 1 với Crank - Nicolson Method

Phương pháp Backward I

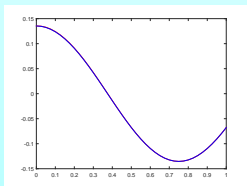
Trường hợp $a(x, t) = xt$, $b(x, t) = x^2t$ và $c = 2x^3 + t^2$:

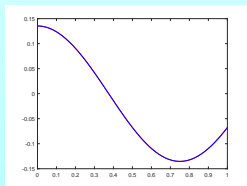
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

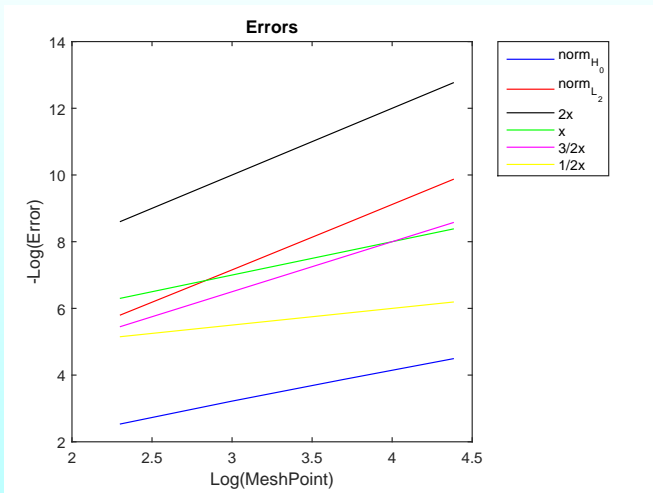

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

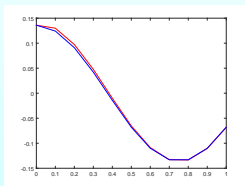
Phương pháp Backward I

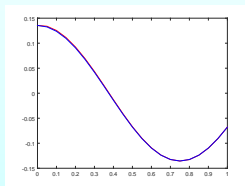
Hình: Bậc sai số của Ví dụ 2 với Backward Method

Phương pháp Crank - Nicolson I

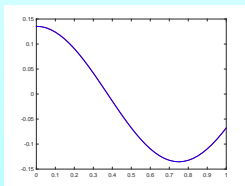
Phương pháp Crank - Nicolson:

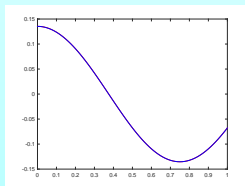
(a) Lần lặp đầu tiên

(b) Lần lặp thứ hai

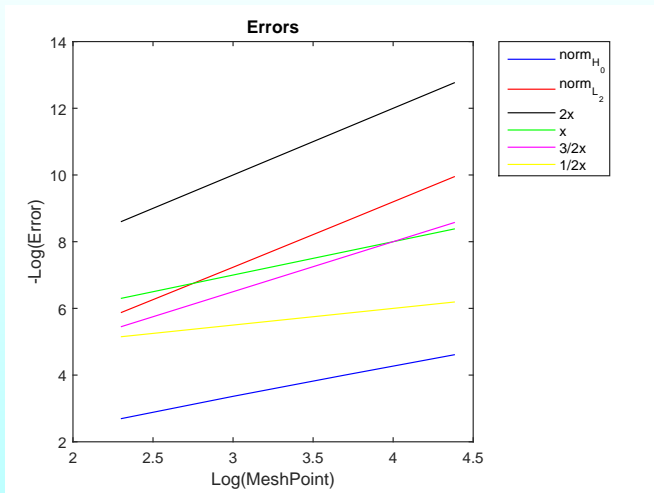

(c) Lần lặp thứ ba

(d) Lần lặp thứ bốn

Phương pháp Crank - Nicolson I

Hình: Bậc sai số của Ví dụ 2 với Crank - Nicolson Method

